

El diàleg intergeneracional en el si familiar

Jordi Rustullet

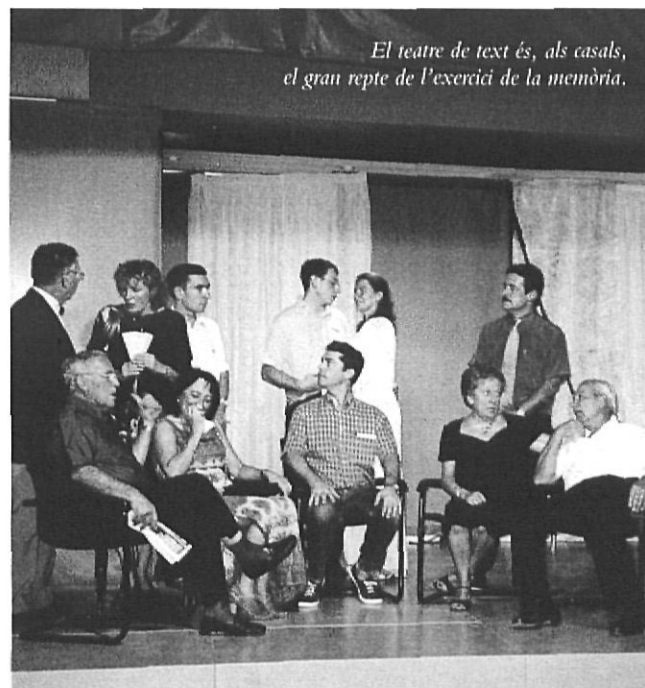
Al senyor Comalat, que des de l'anonimat, la comprensió i la constància en els plens de l'Ajuntament construeix una Banyoles per als ciutadans i amb els ciutadans.

Catalunya, en els últims anys, com altres països europeus, ha experimentat un canvi demogràfic profund, amb un augment considerable de la població de més de 65 anys en relació amb els naixements o la població jove. Aquest fenomen demogràfic té també una vessant sociològica; és a dir, Catalunya ha hagut d'entendre que cal abordar aquest fenomen com a país, i no pas només familiarment o individualment.

L'esperança de vida, l'entorn i les baixes taxes de natalitat i fecunditat ens porten a un creixement vegetatiu proper a zero.

Això ens situa en una situació dràsticament diferent a la del principi del segle XX: el 1900 hi havia un 4% de població major de 65 anys, i a l'inici del segle XXI el percentatge és del 12%.

Aquestes dades estadístiques sobre la població i la necessitat d'un enfocament nacional i europeu de la qüestió de la gent gran fan que haguem de parlar, obligats pels esdeveniments, d'una nova «tercera edat», diferent de com l'enteniem fins fa pocs anys. Cada nova generació de majors de 65 anys és més diferent de l'anterior, formada per persones amb salut, capacitat, coneixements i motivació per continuar construint, aportant, debatent, opinant, formant-se, etc.

El diàleg

Si bé sovint –o no tan sovint– sentim a parlar d'activitats intergeneracionals, d'activitats de foment de la relació entre gent gran i infants, m'agradaria centrar-me en l'aspecte menys tangible d'aquesta relació: el diàleg.

Per tal de saber amb seguretat de què parlem, anoto la definició de *diàleg* del *Gran diccionari de la llengua catalana*: «Conversa entre dues o més persones», o bé «Forma discursiva caracteritzada per l'intercanvi d'idees, sovint contraposades i personalitzades en dos subjectes diferents». I la definició de *conversa*: «Acció d'entretenir-se enraonant dues persones o més».

La forma del diàleg

Fent una lectura o una interpretació més àmplia de la idea o noció de diàleg, m'agradaria referir-me al que anomeno «espais de diàleg», és a dir, aquells espais físics de diàleg, els espais mentals i psicològics de diàleg i els espais emocionals. Entenc per «espais de diàleg» tot allò que ens possibilita intercanviar idees, opinions, arguments, etc. o bé formalment, organitzadament, o bé amb la mirada i el gest, etc.

Trobada de casals gironins amb els d'Osona. Hi actua la coral de Banyoles

Si al concepte de diàleg, en sentit ampli, hi afegim el concepte d'intergeneracionalitat, ens trobem amb un ampli ventall de possibilitats, amb un horitzó per explorar.

De fet, el diàleg intergeneracional en el si familiar –encàrrec de l'article– ens acota els espais psicològics i emocionals d'aquest diàleg i ens obliga a fer esment del model actual d'organització familiar i dels nous models de família en un futur immediat.

Hem passat, en pocs anys, d'un model de família clàssica i tradicional –en què el paper de les persones grans era respectat; en un mateix habitatge convivien tres o més generacions; la família feia de cuidadora informal dels malalts i de la gent gran– a un model de família nuclear, formada per pares i fills –si n'hi ha més d'un–, en què els avis viuen lluny i fan funcions de suport al nucli familiar, però on l'Administració ha agafat progressivament un paper de cuidadora formal. Aquest model avança i evoluciona cap a famílies monoparentals, famílies separades i reajuntades, famílies del mateix sexe, famílies separades laboralment per grans distàncies geogràfiques, famílies amb fills i filles d'adopcions internacionals, etc.

Quan parlem de diàleg en el si familiar, és obvi que fa uns anys aquest diàleg era d'una manera, i que actualment és d'una altra de ben diferent.

Un cop explicada la forma d'aquest diàleg, m'agradaria abordar-ne el contingut possible i necessari.

El contingut del diàleg

Les aportacions de la gent gran són moltes, en alguns casos positives i en altres negatives, ja que hem de defugir una visió excessivament romàntica i edulcorada de la gent gran o de l'envelliment. La transmissió d'uns valors, d'una memòria, d'unes vivències, etc. i com es fa aquesta transmissió ja ens indiquen l'amplitud del tema.

Les persones grans ens parlen de la guerra, del sofriment de la postguerra, dels bàndols, etc., com a records llunyans però colpidors i, sense fer-ne lectures historicopolítiques, ens parlen de «les bestieses i els disbarats» que es feien.

També ens parlen del contacte amb la natura, la relació conscient que hi establien o hi estableixen, la funció de cada planta, l'ocupació de la muntanya, els productes que n'extreien; o bé d'altres temes, com els valors de la pau, la importància de parlar, el valor just de cada cosa –assimilat amb els anys–, fruit de la precarietat, la subsistència o la misèria, o bé d'aplicar, recuperar, reciclar i restaurar, conceptes que algunes persones hem descobert fa pocs anys.

I si dialoguem amb ells i elles, si conversem, si parem atenció a com ens transmeten, lentament, pausadament, posant èmfasi en els records i en els noms i cognoms d'aquells amics i amigues, d'aquelles personalitats que van marcar-los, ens adonem d'allò important, d'allò realment important d'una vida humana.

N'extraïem –n'hauríem d'extreure– un nou ritme de vida, valorar el present, saber escoltar, diferenciar allò superflu d'allò transcendental, tant en els aspectes materials com en els emocionals, tant en els pensaments com en les actituds. Alguns d'aquests aspectes que tant es valoren de jove, amb el pas dels anys s'abandonen, ja que l'energia necessària per mantenir-los s'ha d'utilitzar per a les qüestions realment importants.

Recordo una experiència recent en una de les activitats de Fòrum Municipal de la Gent Gran de Banyoles, amb un dels grups de treball de «Les iaies cuineres de Banyoles». Quan elles hi participaven, conversàvem i els retornàvem el protagonisme merescut, alguns dels cuiners que les escoltaven quedaven admirats de veure com sense tanta tècnica –amb l'olla esquerpada i amb una cuina de tota la vida– aconseguien plats excel·lents. Però el més interessant era sentir-les parlar dies després sobre l'efecte que això havia tingut entre els seus fills i néts: havien redescobert –primer ho havien fet elles mateixes– les iaies que tenien a casa, que a més a més de cangurs eren cuineres excel·lents, però que també podien presentar davant dues-centes persones un plat cuinat per elles mateixes, anar als mitjans de comunicació d'abast nacional a parlar de què feien i com ho feien, i també, per exemple, podien col·laborar a escriure un llibre de receptes.

Però no ens han d'aportar només qüestions de passat: cal parlar-hi, conversar-hi i deixar-nos assessorar –això ja costa més!– per a un futur diferent, equilibrat, no

només pensat per als qui el dissenyen: economistes, industrials, empresaris, arquitectes, juristes, polítics, treballadors socials... joves. Hem de deixar enrere el disseny de les ciutats, de les polítiques socials, mediambientals, econòmiques «per a» i avançar cap a un disseny «amb», en aquest cas, «amb la gent gran».

Josep M. Forcada diu: «Els vells s'han sacrificat en conjunt, més que cap altre grup social. Han lluitat, han patit, han treballat, han produït, han estimat, ens han engendrat i ens han donat de si el millor que tenien. Han fet possible tot el present». Fruit d'aquest itinerari i d'aquesta experiència vital, poden aportar uns valors «nous» que en el món dels que decideixen «per a» no tenen espai: la paciència, la disponibilitat, la flexibilitat, la contemplació...

Aquest diàleg no ha de ser només per recordar el passat, per recuperar la memòria històrica i col·lectiva. Alguns avis i algunes àvies de Banyoles –del Fòrum Municipal– em deien que ja estan farts de parlar de guerres, dels carros i de les bèsties... Volen aportar idees, temps ara, i continuar aportant-les en el futur. El diàleg comença amb un mateix i ells i elles porten molts anys revisant-se, canviant-se i creixent. Després el diàleg ha de ser en el si de la família, en els espais psicològics i mentals que s'esmentaven per aportar, construir, educar els més petits i no tan petits, i transcendent aquest grup, el d'iguals però també –per què no–, d'altres grups.

Jordi Rustullet i Tallada és treballador social.

